ResearchGate

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: https://www.researchgate.net/publication/330716701

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin İnternet Kullanımı Konusunda Rehberlik Durumları

Conference Paper · October 2016

CITATIONS
0

READS
19

3 authors, including:

Ahmet Naci Çoklar
Necmettin Erbakan Üniversitesi
65 PUBLICATIONS **358** CITATIONS
SEE PROFILE

Cemal Güven
Necmettin Erbakan Üniversitesi
33 PUBLICATIONS **14** CITATIONS
SEE PROFILE

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

Aktif Sosyal Medya Kullanıcılarının Siber İnsani Değerler Düzeyinin Belirlenmesi View project

Environmental analyses in the Black Sea and the Sea of Marmara View project

All content following this page was uploaded by Cemal Güven on 29 January 2019.

The user has requested enhancement of the downloaded file.

Ahmet Naci Çoklar, Cemal Güven, Osman Işık, "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin İnternet Kullanımı Konusunda Rehberlik Durumları", 4. Uluslararası Öğretim Teknolojileri ve Ö Öğretmen Eğitimi Sempozyumu (ITTES 2016)/ 4. International Instructional Technologies& Teacher Education Symposium, Fırat Üniversitesi, 6-8 Ekim 2016, Elazığ, ss.231-243.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin İnternet Kullanımı Konusunda Rehberlik Durumları

Ahmet Naci ÇOKLAR
Necmettin Erbakan Üniversitesi, KONYA, TÜRKİYE
acoklar@konya.edu.tr

Cemal GÜVEN
Necmettin Erbakan Üniversitesi, KONYA, TÜRKİYE
cguven@konya.edu.tr

Osman IŞIK
Necmettin Erbakan Üniversitesi, KONYA, TÜRKİYE
osm_isik@hotmail.com

ÖZET: Dijital vatandaşlık, özellikle internetin gelişimi ile giderek artan bir önem kazanmakta, internet kendine ait kurallar ile hak ve özgürlük sınırlarını aramaktadır. Bu açıdan öğrencilere sosyal yaşama becerisini kazandıracak sosyal bilgiler öğretmenlerinin de internet kullanımı konusunda yeterli olmaları beklenilmektedir. Dijital göçmen grubunda değerlendirilen sosyal bilgiler öğretmenleri, kendilerinden daha iyi teknoloji kullanım becerisine sahip dijital yerli olan öğrencilere yön vermek durumunda kalmaktadır. Bu açıdan sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerde gözledikleri internet ve bilgisayar kaynaklı sorunlar ile öğrencilere ve ailelere rehberlik durumları ile önerileri araştırılmıştır. Araştırma kapsamında Ankara İl merkezi ve ilçelerinde görev yapan 33 sosyal bilgiler öğretmeniyle görüşme yöntemi ile gerçekleştirilmiş bir nitel araştırmadır. Elde edilen bulgular içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmenleri içerisinde farklı lisans disiplinlerde eğitim almış öğretmenlerin de bulunmasına karşın, hiçbir öğretmenin internet kaynaklı yaşanan sorunlara yönelik eğitim almamış oldukları, öğrenci ve ailelere yeterli rehberlik yapma düzeyine sahip olmadıkları, öğretmenlerin tamamının çocukların internet kaynaklı çeşitli sorunlar yaşadıklarına şahit oldukları, çocuklara ve ailelere sınırlı da olsa rehberlik önerileri getirdikleri görülmüştür. Bunların dışında öğretmenlerin güvenli internet ortamının sağlanması için önerilerde yer almaktadır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda değerlendirmeler yapılarak, öneriler getirilmiştir.
Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Rehberlik, İnternet, Dijital Yerli ve Göçmen, Öğretmenler

ABSTRACT: Digital citizenship is gradually gaining importance especially with the internet development and the internet itself has been searching its rights and borders. From this aspect, it is normally expected from social science teachers who make students have the ability to live socially to use the internet effectively. The teachers who are evaluated as digital immigrants are exposed to better qualified internet users, which mean students. For this, the social science teachers' observations among the children about the problems of internet and computers are investigated to be a guide for parents. It is an investigation in which 33 teachers from Ankara's center and around participated. The data are analyzed with content analyzing system. The result says, although there are some teachers who are educated with also different departments, they are not qualified about problems which they face on the internet, they are also not capable of guiding families about children's current situation, they witness some problems the children face while using internet. Even so, they try to offer some guidance to the families. Other than these, there are some other suggestions for teachers to have a safe internet access. As a result of the investigations, with the datum they acquired, the information was evaluated and some suggestions were brought.

Keywords: Social Science, Guidance, Internet, Digital Native and Immigrant, Teachers.

GİRİŞ

Teknoloji ve bilim alanında gerçekleşsen gelişmeler hayatımıza sağladığı kolaylıkların yanında insan yaşamına yeni olgular, kavramlar, ortamlar ve sorunları da beraberinde getirmektedir. Bilişim teknolojilerin gelişmesiyle birlikte insanların yaşamı içerisine giren bilgisayar ve internet, insanlara yaşadıkları gerçek dünyanın yanında sanal bir dünya sunmuştur. Gerçek dünyada bulunan olgular, kurumlar, ortamlar ve sorunlar sanal dünyaya taşınmış ayrıca gerçek dünyada olmayan olgu, kurum, ortam ve sorunlarında insanların yaşamalarına dâhil etmiştir.

Teknolojik gelişmeler insan yaşamında o kadar etkili hale gelmiştir ki günümüzde insanlar teknolojiyi hayat içerisinde kullanma düzeylerine göre "dijital yerliler" ve "dijital göçmenler" olarak yapılan sınıflandırmalar bulunmaktadır (Prensky, 2001). Dijital yerliler hayatlarının başlangıcı ile günümüz teknolojisiyle tanışan ve günlük yaşantıları içindeki ihtiyaçları ve diğer faaliyetlerinde teknolojiden etkin yararlanan günümüz çocukları ve gençlerinden oluşur. Dijital göçmenler ise günümüz teknolojilerini yaşamlarının içerisine sonradan dahil olduğu yeni bir düzenle karşılaşan ve buna uyum sağlamaya çalışan günümüz yetişkinlerinin oluşturduğu kuşağı ifade etmektedir (Bilgiç, Duman ve Seferoğlu, 2011). Dijital yerliler teknolojiyi aktif olarak kullanmayı onun sağlamış olduğu sanal ortamlarda vakit geçirmeyi ve gündelik yaşam içindeki faaliyetlerini buradan gerçekleştirmeyi tercih etmektedirler. Dijital göçmenlerin hayat için önemli gördükleri ve kendi geçmiş yaşantılarına ait tecrübelerden hareketle dijital yerli olan çocuk ve gençlerin yapmalarını istedikleri ya da bekledikleri davranışları, çocuklar ve gençler gereksiz görürler çünkü onlar için önemli olan ağa bağlı olmaktır (Prensky, 2001). Yetişkinlerin yaşamları içerisine sonradan giren internet, mevcut teknolojinin içine doğan çocukların hayatına ise kendiliğinden sızmıştır. Sızmakla kalmayıp çocuklar tarafından daha büyük ilgi görmüş internetin sağladığı sanal ortamın imkanları olan elektronik bilgi kaynakları, çevrimiçi oyunlar ve sosyal ağlar gibi uygulamalar dijital yerlilerin ilgi gösterdiği etkinlikler olmuştur (Aydın, 2013).

Ülkemizde yapılmış olan ve dijital yerliler olarak ifade edilen grup içerisinde yer alan çocukların bilişim teknolojilerini kullanma düzeyleri hakkındaki bilgileri yer aldığı Türkiye İstatistik Kurumu (TUİK) tarafından yapılan araştırmadan alınan verilere göre 2013 yılında 06-15 yaş grubu çocuklarda, bilgisayar kullanımına başlama yaşı 8, internet kullanımına başlama yaşı ise 9'dur. Bu yaş gurubundaki çocukların %24,4'ü kendi kullanımına ait bilgisayara sahiptir. 06-15 yaş grubundaki çocukların bilgisayar ve İnternet kullanım oranları sırasıyla %60,5 ve %50,8'dir. Bu oranlar 06-10 yaş grubundaki çocuklarda sırasıyla %48,2 ve %36,9, 11-15 yaş grubundaki çocuklarda ise sırasıyla %73,1 ve %65,1'dir. Çocukların %45,6'sı hemen her gün internet kullanmaktadır. 06-15 yaş grubu çocuklar İnterneti en çok %84,8 ile ödev veya öğrenme amacıyla kullanırken, bunu %79,5 ile oyun oynama, %56,7 ile bilgi arama, %53,5 ile sosyal medya ağlarına katılma takip etmektedir. Çocukların %65,6'sı internete evden erişim gerçekleştirirken,% 21,4'ü İnternet kaffelerden erişmektedir (TUİK, 2013). Bu bilgiler doğrultusunda çocukların bilgisayar ve internet erişimi noktasında kolaylığa sahip oldukları, özellikle 11-15 yaş aralığında bilgisayar ve internete erişim oranlarının yüksek olduğu söylenebilir.

Teknolojiye erişim imkanı olan günümüz öğrencileri ise birer dijital yerli, onları kontrol etme konumundaki anne-baba ve öğretmenler ise birer dijital göçmen olarak kabul edilmektedir. Dijital ekosistem içerisinde yer alan dijital yerliler dünyanın farklı yerlerinden internete bağlanarak dijital ortama katkıda bulunmakta, bilgilerini paylaşmakta, iletişim kurmakta, örgütlenerek haklarını aramaktadır. Bu nedenle onları dijital

ortamın tebaası olarak değil, Smith'in (2002) yapmış olduğu "bir gruba üye olma ve o gruba üye olmanın gerektirdiği davranışları benimseme"yi içeren vatandaşlık tanımından yola çıkarak, bu ortamın vatandaşları olarak görmek gerekmektedir." (Akt. Karaduman ve Öztürk, 2014). Dijital göçmenler ise geleneksel yaşamdaki hayat tecrübesine karşın, hayatlarına sonradan giren teknolojilerin kullanımı konusunda dijital yerliler kadar yeterliğe sahip değildirler. Bu açıdan öğretmen, anne-baba gibi role sahip bireylerin dijital yerliler üzerindeki geleneksel kontrol mekanizması teknoloji boyutu ile yeni bir role dönüşebilmektedir (Prensky, 2001).

Teknoloji bilgisine karşın, yaşam tecrübesi boyutuyla dijital yerli olan ebeveyn veya öğretmenlerinin desteklerine ihtiyaç duyan öğrenciler birçok riskle karşı karşıya kalabilmektedirler. Yasa dışı, şiddet ve cinsellik içeren sitelere kolay erişim sağlama, tehlikeli insanlarla iletişim kurma, oyun bağımlığı internet kaynaklı başlıca risklerdir. Bunların yanında interneti propaganda aracı olarak kullanan terör odakları, uyuşturucu satıcıları gibi yasa dışı ve zararlı unsurların oluşturduğu risklerde bulunmaktadır (Çelen, Çelik ve Seferoğlu, 2011).

Sosyal Bilgiler Öğretmenleri ve İnternet Kullanımı Konusundaki Rehberliklerinin Önemi

Dijital vatandaşlık eğitimi açısından ilköğretim süreci önemlidir. Çünkü toplumlar için çağdaş bireylerin yetiştirilmesinin yolu, nitelikli bir ilköğretim sürecinden geçmektedir. Bu dönemde çocuklara bilgi iletişim teknolojilerinin oluşturduğu toplumsal alan içerisinde diğer üyelerle uyum içinde ve etkin bir biçimde yaşamaları için gerekli olan temel bilgi, beceri, değer ve tutumlar kazandırılmalıdır. Dijital vatandaşlık kavramının tanımı, boyutları ve içeriği göz önünde bulundurulduğunda eğitim programlarında temel amacı vatandaşlık eğitimi olan Sosyal Bilgiler dersin amaçları ve içeriği bakımından, dijital vatandaşlık eğitiminin gerçekleştirilmesinde önemli bir rol üstlenecektir (Karaduman ve Öztürk, 2014).

Bugün yürürlükte olan sosyal bilgiler dersi öğretim programının genel amaçları içerisinde "Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır" amacı bulunmaktadır (MEB,2005). Bu amaç doğrultusunda öğrencilerin bilim ve teknoloji sosyal hayatlarında etkili bir şekilde kullanmaları için gerekli beceri ve bilgiler, "Bilim, Teknoloji ve Toplum" öğrenme alanıyla ve "Bilim, Teknoloji ve Toplum" öğrenme alanın diğer tüm öğrenme alanlarıyla ilişkili olduğu için Sosyal Bilgiler Programın tamamı bilim, teknoloji ve toplum konuları ile bağlantılı deneyimler içerdiği (MEB,2005) için geleceğin dijital vatandaşların bilişim teknolojilerinden kaynaklı riskler ve sorunlar hakkında bilgi ve de bilinç sahibi olarak Sosyal Bilgiler dersiyle yetiştirilebileceği ifade edilebilir. Öğrencileri dijital dünyadaki risklerden korumak, onları bilinçlendirmek için onlara dijital dünyanın sosyal anlamda tanıtımı ve onlarda dijital vatandaşlık bilincinin oluşturulmasında sosyal bilgiler dersi önemli bir yer tutmaktadır. Bu açıdan sosyal bilgiler dersini yürüten öğretmenlerin, çocukların bilgisayar ve internet kullanımından kaynaklı yaşadıkları sorunlar hakkında yetkin bir gözlem sahibi oldukları düşünülmektedir. Bu nedenle bu araştırmada çocukların bilgisayar ve internet kaynaklı yaşamış oldukları sosyal sorunları hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, dijital vatandaşları yetiştirmede önemli bir rolü bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin gözünden onların internet kullanımı konusunda rehberlik durumlarını, çocukların internette yaşandıkları sorunları, çocuklara ve ailelere yönelik rehberlik durumları ile önerileri ve daha güvenli bir internet için getirdikleri önerileri belirlemektir. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır.

1. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin internette rehberlik yapma konusunda eğitim alıp almama durumları nedir?
2. Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre öğrenciler internet kullanımı kaynaklı hangi sorunları yaşamaktadırlar?
3. Sosyal bilgiler öğretmenleri sorun yaşayan öğrencilere hangi önerileri getirmektedirler?
4. Sosyal bilgiler öğretmenleri sorun yaşayan ailelere hangi önerileri getirmektedirler?
5. İnternetin daha güvenli olması için öğretmenler hangi önerileri getirmektedirler?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Çocukların bilgisayar ve internet kaynaklı yaşadıkları sorunlar hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda çocukların yaşadıkları sorunların ve öğretmenlerin rehberlik düzeylerinin belirlendiği bu araştırma nitel bir çalışma olup, durum çalışması deseni şeklindedir. Gall, Borg ve Gall (1996) araştırmalarda durum çalışması deseninin; bir olayı ortaya çıkaran ayrıntıları tanımlamak ve görmek, bir olaya ilişkin olası açıklamaları geliştirmek, bir olayın değerlendirmek amacıyla kullanıldığını ifade etmektedir.

Katılımcılar

Araştırma 2014-2015 öğretim yılında, Ankara iline bağlı farklı ilçelerde (Keçiören, Kızılcahamam, Sincan, Yenimahalle) bulunan, Ortaokullarda görev yapan 33 sosyal bilgiler öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Bilgileri

		n	%
Mezuniyet Türü	Coğrafya	1	3,1
	Sınıf Öğretmenliği	4	12,5
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	23	68,8
	Tarih	1	3,1
	Tarih Öğretmenliği	3	9,4
	Türkçe Öğretmenliği	1	3,1
Öğretmenlik Deneyimi	1-5 yıl	3	9,7
	6-10 yıl	6	19,3
	11-15 yıl	14	45,1
	16-Üzeri yıl	8	25,9
Çalışılan Yerleşim Türleri(*)	Köy	9	16,9
	Kasaba	5	9,5
	İlçe	12	22,7
	İl Merkezi	27	50,9

(*)Öğretmenlerin deneyimleri bağlamında incelenmiştir.

Tablo 1'den de görüleceği üzere, sosyal bilgiler öğretmenlerinin üniversitelerden mezun oldukları bölümler incelendiğinde sırası ile 23'ünün sosyal bilgiler öğretmenliği, 4'ünün sınıf öğretmenliği, 4'ünün tarih öğretmenliği, 1'inin coğrafya öğretmenliği ve 1'inin de Türkçe öğretmenliği bölümünden mezun oldukları görülmüştür. Öğretmenlerin kıdem yılları 3 ile 23 yıl arasında değişmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenliği

mezunları dışındaki öğretmenlerin kendi branşlarında geçmiş deneyimleri bulunmaktadır. Öğretmenlerin 2'si ilçe merkezinde, diğerleri Ankara merkez ilçelerde görev yapmalarına karşın 9 öğretmenin köy, 5 öğretmenin kasaba, 12 öğretmenin ilçe ve 27 öğretmenin il deneyimleri bulunmaktadır. 4 öğretmen il merkezinde görev yaptıkları halde çalışılan yerleşim merkezi hakkında bilgi vermemiştir.

Veri Toplama Aracı

Sosyal bilgiler öğretmenlerin gözünden, çocukların internet kaynaklı yaşadığı sorunları ve sorunlarla ilgili öğretmenlerin rehberlik önerilerini belirlemek amacıyla yarı - yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, yapılandırılmış görüşme tekniğinden biraz daha esnektir. Bu teknikte, araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme protokolünü hazırlar. Buna karşın araştırmacı görüşmenin akışına bağlı olarak değişik yan ya da alt sorularla görüşmenin akışını etkileyebilir ve kişinin yanıtlarını açmasını ve ayrıntılandırmasını sağlayabilir. Eğer kişi görüşme esnasında belli soruların yanıtlarını başka soruların içerisinde yanıtlamış ise araştırmacı bu soruları sormayabilir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği sahip olduğu belirli düzeyde standartlık ve ayni zamanda esneklik nedeniyle eğitimbilim araştırmalarına daha uygun bir teknik görünümü vermektedir (Türnüklü, 2000).

Verilerin Analizi

Verilerin incelenmesinde nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi, insan davranışlarını ve doğasını belirlemek için doğrudan olamayan yollarla çalışma imkanı tanıyan bir tekniktir. İçerik analizi belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir teknik olarak tanımlanır. İçerik analizi metin veya metinlerden oluşan bir kümenin içindeki belli kelimelerin veya kavramların varlığını, belirlemeye yönelik yapılır. Araştırmacılar bu kelime ve kavramaların varlığını, anlamlarını ve ilişkilerini belirler ve analiz ederek metinlerdeki mesaja ilişkin çıkarımlarda bulunur (Büyüköztürk,2014). Araştırma verilerinin geçerliğini ve güvenirliğini sağlamak için öncelikli olarak bir öğretmen ile ön görüşme yapılarak anlaşılabilirlik kontrolü yapılmıştır. Ayrıca temaların kodlanması iki farklı araştırmacı tarafından ayrı ayrı yapılarak birliktelik sağlanmış, öğretmenlerin yanıtlarından doğrudan alıntılar yapılmış, öğretmenleri tanımlayacak bilgiler verilmemiş, ancak kıdem yılı, cinsiyet bilgileri doğrudan alıntılarda verilmiştir.

BULGULAR

2Araştırma amaçları doğrultusunda verilerden elde edilen bulgular başlıklar şeklinde verilmiştir.

3.1.Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin İnternet Kullanımı Konusunda Rehberlik Yapmaya Yönelik Eğitim Alma Durumları

Araştırma kapsamında sosyal bilgiler öğretmenlerine, internet kullanımı konusunda öğrenci ve velilere rehberlik yapabilme konusunda bir eğitim alıp almadıkları sorulmuş, bu soruya verdikleri yanıtlar incelenerek analiz edilmiştir. Öğretmenlerin hiçbiri lisans eğitimi esnasında internet kullanımı konusunda rehberlik yapmaya yönelik bir eğitim almadıklarını ifade etmekle beraber ikisi seminer, biri hizmet içi eğitim kapsamında 3 öğretmenin eğitim aldığı görülmüştür (Tablo 2).

Tablo 2: Eğitim Alıp/Almama Durumu

	n	%
Eğitim Aldım	3	9,1
Eğitim Almadım	30	90,9
TOPLAM	**33**	**100**

Eğitim almama, alınan derslerin teknik boyutta kaldığı konusunda ve eğitim alma durumlarını ifade eden örnek öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekilde verilebilir;

"İnternet kullanımı konusunda herhangi bir eğitim almadım" (Erkek, 11-15 yıl)
"Temel bilgisayar kursu aldım. Velilere yönelik bir eğitim almadım." (Kadın, 0-5 yıl).
"Milli Eğitim Bakanlığı bu konuda seminerler vermekte, bunları alıyoruz. Yeterli olduğunu zannetmiyorum. Özellikle bizim gibi eski öğretmenler internet kullanımını önemsemiyor."

Genel olarak sonuçlar incelendiğinde, sosyal bilgiler öğretmenlerinin genel olarak aile ve çocuklara yönelik rehberlik konusunda herhangi bir eğitim almadıkları, ancak çok az sayıda öğretmenin kişisel ilgisi doğrultusunda ve kendi girişimleri ile eğitim aldığı söylenebilir.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerin Gözünden Çocukların Yaşadıkları Sorunlar

Araştırma kapsamında sosyal bilgiler öğretmenlerine, öğrencilerin bilgisayar ve internet kullanımdan kaynaklı yaşamış oldukları sosyal sorunlara şahit olup olmadıkları ve hangi sorunların yaşanıp yaşanmadığı sorulmuştur. Öğretmenlerin tamamı bilgisayar ve internet kullanımına dayalı öğrencilerin sosyal açıdan sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin ifade ettikleri sorunlar Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: Çocukların Bilgisayar ve İnternet Kullanımından Kaynaklı Yaşadıkları Sorunlar

Sorunlar	n	%
Derslere ilgisizlik	14	13,5
Aile ve çevreyle iletişim bozuklukları	12	11,7
Argo ve küfürlü konuşma	11	10,7
Ev ve okuldan kaçarak, internet kafeye gitmek	9	8,8
Bilinçsiz ve aşırı internet kullanımı	8	7,8
İnternet ve oyun bağımlılığı	8	7,8
Saldırganlık ve şiddet eğilimi	6	5,9
Kontrolsüz internet kullanımı	5	4,9
Davranış ve uyum sorunları	4	3,9
Ders dışı kullanım	4	3,9
Kişilik bozuklukları	4	3,9
Konuşma ve yazı dilinde bozulma	4	3,9
Pornografik sitelerine erişim	3	2,9
İnternette gördükleri hayatlara özenme	3	2,9
Değerlerin kaybı	2	1,9
Yanlış arkadaş seçimi	2	1,9
Hırsızlık Yapma	2	1,9
Evden Kaçma	1	0,9
Yalan Söyleme	1	0,9
TOPLAM	**103**	**100**

Tablo 3 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin şahit olduğu sorunların en başında derslere ilgisizlik, aile ve çevreyle iletişim bozuklukları, argo ve küfürlü konuşma gibi sorunların geldiği görülebilir. Diğer sorunlar ise ev ve okuldan kaçarak internet kafeye gitmek, bilinçsiz ve aşırı internet kullanımı, internet ve oyun bağımlılığı, saldırganlık ve şiddet eğilimi, kontrolsüz internet kullanımı, davranış ve uyum sorunları, ders dışı kullanım, kişilik bozuklukları, konuşma ve yazı dilinde bozulma, pornografik sitelerine erişim, İnternette gördükleri hayatlara özenme, değerlerin kaybı, yanlış arkadaş seçimi, hırsızlık yapma, evden kaçma ve yalan söyleme olarak sıralanmıştır. En çok şahit olunan sorunlara örnekler aşağıdaki şekilde verilebilir.

"Ailelerin bilinçsizliğine bağlı olarak sınırsız internet kullanımı söz konusu bu durum evde ve internet kafelerde gerçekleşiyor. Evden kaçıp, hırsızlık yapıp günde 10-15 saat internet başında zaman geçiren öğrencilerim oldu, hala var. Aile ve arkadaşlarıyla ciddi boyutta iletişim sorunları yaşıyorlar. Derslerle ilgileri yok, saldırganlar, çok yalan söylüyorlar, acımasız ve benciller, ciddi davranım ve uyum problemleri var."

"-İnternet kafelerde oyun oynamak için tüm harçlığını ve bazen aileden gizlice alınan paraları burada harcayan öğrenciler var. İnternetten yapacağı araştırmaları okul çevresindeki kırtasiyecilere yaptırıp oradan satın almaları. İnternet kafelere gitmek için okuldan kaçan öğrenciler. Genelinde ise argo konuşma ve şiddet eğilimi görülmektedir. Evde internette sürekli oyun oynayıp dersine zaman ayırmayan öğrencilerimin aileleri ile çatışma içinde girdiğini görüyoruz."

"Sosyal ağlarda hemen hepsinin hesabı var. Ve burada neredeyse her gün paylaşımda bulunuyorlar. Bu paylaşımların sakıncalı tarafları olduğunu düşünüyorum. İnternet deyince facebook akıllarına geliyor. Ve facebook deyince de kız-erkek ilişkileri akıllarına geliyor. Arkadaşlarıyla sırf bunlar üzerine konuşuyorlar ve

başka paylaşacakları bir şey yok. Sosyal açıdan kişilik bozuklukları, cümle kuramama, arkadaş edinememe, toplumdan kendini dışlama, aile ve öğretmenleriyle hiçbir şey paylaşmama. Argo bir dil kullanma, çok sırf küfür kullanma gibi bozukluklar çocuklarda yer almaktadır. İnternette çok fazla vakit geçirdikleri için derse vakit ayırmama gibi."

Öğretmenlerin Sorunlu Çocuklara Yönelik Rehberlik Durumları ve Getirdikleri Öneriler

Sosyal bilgiler öğretmenlerine internet kullanımı konusunda sorun yaşayan öğrencilere yönelik rehberlik durumları araştırılmıştır. Bu kapsamda öncelikli olarak rehberlik yapabilme konusunda kendilerini yeterli görme durumları araştırılmıştır. Sonrasında ise yeterli gören öğretmenlerin hangi önerilerde bulundukları araştırılmıştır. Tablo 4'te öğretmenlerin yeterlik durumları ve rehberlik önerileri paylaşılmıştır.

Tablo 4: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sorun Yaşayan Çocuklara Rehberlik Yapabilme Durumu ve Önerileri

Rehberlik Yapabilme Durumu	**n**	**%**
Hayır(Yetersizim)	21	63,6
Evet (Yeterliyim)	12	36,4
TOPLAM	33	100
Yeterli Görenlerin Önerileri		
Aile ile işbirliği	4	23,5
Öğrenciyle iyi iletişim	4	23,5
Aileye rehberlik	3	17,6
Bilgisayar kullanımlarının denetlenmesi	2	11,8
Bilgisayar öğretmenleri ve rehber öğretmenlerince bilgilendirilme	1	5,9
Duygusal destek	1	5,9
Okul ve arkadaşlarına aidiyet duygusunun geliştirilmesi	1	5,9
Öğrencilere ev ziyaretleri	1	5,9
TOPLAM	**17**	**100**

Öğretmenlerin yaklaşık olarak üçte ikisi öğrencilere rehberlik konusunda yetersiz oldukları ifade etmektedir. Yetersiz olduğunu belirten öğretmenlerin yanıtları analiz edildiğinde ise kendilerinin bu konuda eğitimlerinin ve bilgilerinin olmamalarını ve bu konuda rehber öğretmenlerinin ilgilenmeleri önerisini getirdiği dikkati çekmektedir. Bir başka ifade ile birer dijital göçmen olan sosyal bilgiler öğretmenleri kendileri de internet kullanımı konusunda bilgi sahibi olmamakta veya interneti kendi sorumlulukları alanında görmemektedirler.
Kendisini yeterli olarak ifade eden öğretmenlerin önerileri yukarıdaki tabloda görülmektedir. Öğretmenlerin ifadeleri ışığında aile ile ilişki ve ailenin çocukla ilgilenmesi ve de öğrencinin öğretmen ve okulla bir duygusal bağının kurulması şeklinde sorunların çözüleceği ifade edilebilir. Öğretmenlerin vermiş olduğu cevaplar, 2'si genel ifadeler, 3'ü sadece öneriler ve 7'si yaptıkları rehberlik uygulamaları ve önerilerinin ifade edilmesi şeklindedir. Verilen ifadelerin örnekleri sırasıyla şunlardır;

"Genel olarak evet"
"Evet, internet sınırlandırılabilir, güvenlik tedbirleri alınmalı. Çocuk yalnız başına internet ortamında bırakılmamalı."

"Görüyorum (Yeterli olduğumu düşünüyorum.) En önemlisi aileye doğru rehberlik yapmak. Çocuk-aile-okul işbirliği çok önemli. Okulumuzda "koç"luk sistemi ile sistematik çalışıyoruz. Duygusal destek veriyoruz. Aile ile planlama yapıyoruz."

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerin Öğrencileri Sorun Yaşayan Ailelere Yönelik Önerileri

Sosyal bilgiler öğretmenlerin öğrencilerinin, Bilgisayar ve internet kaynaklı yaşadıkları sosyal sorunlar nedeniyle çocuklarıyla problem yaşayan ailelere rehberlik yapabilme düzeylerinin ne olduğu sorusu sorulmuştur. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin vermiş olduğu yanıtlar analiz edilmiş ve Tablo 5'te sonuçları verilmiştir.

Tablo 5: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ailelere Rehberlik Yapabilme Durumu ve Önerileri

Rehberlik Yapabilme Durumu	**n**	**%**
Hayır (Yetersizim)	23	69,7
Evet (Yeterliyim)	10	30,3
TOPLAM	33	100
Yeterli Görenlerin Önerileri		
Aile ile iletişim ve bilgilendirme	5	29,4
Çocukla ilgilenme	4	23,5
Kural koyma ve izleme	2	11,7
AÇEV kurslarına yönlendirme	1	5,9
Bilgisayar kullanımlarının denetlenmesi	1	5,9
Çocuklara değerli olduğunu hissettirmek	1	5,9
Çocuğa rol model olmak	1	5,9
Değerler eğitimi çalışmalarının yapılması	1	5,9
Eğitici oyunlara yönlendirme	1	5,9
TOPLAM	**17**	**100**

Öğretmenlerin çoğunluğu aile iletişimin gerçekleştirilemediği ve kendisinin yetersiz olduğu beyan etmiştir. Bu noktada aile ile sağlıklı iletişimin sağlanamıyor olması ve bu konuda eğitim almamış oldukları cevaplarını vermektedirler. Yeterli olduğunu ifade eden öğretmenler ise aile ile iyi iletişim kurulması ailenin çocuğa rol model olarak ilgilenmesi gerektiği cevaplarını verdikleri görülmüştür. Bütün verilerin analizi sonucunda aileye rehberlik yapılabilirliğin artması için öğretmen aile ve aile çocuk ilişkilerinin sağlıklı bir halde olması gerektiği veriler ışığında görülmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerin aileye rehberlik konusundaki genel düşünceleri yansıtan örnekler aşağıda paylaşılmıştır.

"Çok yeterli değilim. Bu konuda genel veli toplantılarında bilişim teknolojisi öğretmenimiz ve rehber öğretmenimiz velileri bilinçlendiriyor."
"Veli iletişime açıksa sorun çözülüyor."
"Görmüyorum. Bunun için bütün öğretmenlere seminer düzenlenmesini öneriyorum."
"Her veliye ulaşamıyoruz. Özellikle sorunlu öğrencilerin velileri de sorunlu oluyor. Bu konuda aile eğitimi çok önemli "Değer Eğitimi" konulu çalışmalar faydalı olabilir.
"Yeterli görüyorum. Ailenin öğrenci konusunda sık sık bilgilendirilmesi. Ailenin öğrenci ile yakından ilgilendirilmesi. İdari olarak disiplin kurallarının deliksiz işletilmesi"

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çocuklar İçin İnternetin Daha Güvenli ve Etkili Olması Hakkında Önerileri

Sosyal bilgiler öğretmenlerine internet ortamının çocuklar için daha güvenli ve etkili olması için nasıl önlemler alınması ya da neler yapılması gerektiği hakkındaki düşünce ve önerilerini sorduk. Vermiş oldukları cevaplara Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6: İnternetin Daha Güvenli ve Etkili Olması İçin Öneriler

	n	%
İnternet erişiminin engellenmesi ya da sınırlandırılması	14	17,5
Güvenli internet paketinin kullanılması	12	15
Öğrencilerin ve velilerin internet konusunda eğitilmesi	10	12,5
Ailelerin ilgili olması	9	11,25
Olumsuz içeriklerin devlet tarafından engellenmesi	6	7,5
Şifre konulması	4	5
Ailelerin bilinçlendirilmesi	3	3,75
Bilgisayarın ortak yaşam alanında olması	3	3,75
Sosyal ağların etkili kullanımın öğretilmesi ve takibi	3	3,75
Aile ile iletişim	2	2,5
Cep telefonların internet paketinin yapılmaması	2	2,5
İnternet kafelerin etkin bir şekilde denetlenmesi	2	2,5
Ortaya çıkabilecek sorunlar hakkında çocuklarda farkındalık oluşturulması	2	2,5
Bilgisayar derslerinin daha etkin işlenmesi	1	1,25
Evde bilgisayar bulundurmamak	1	1,25
İnternet tarayıcısının "geçmiş" sekmesinin kontrol edilmesi	1	1,25
Okullarda araştırmalarda yararlanabilecekleri öğrenci kullanımına açık bilgisayar odaları kurulmalı	1	1,25
Öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmesi	1	1,25
Televizyonda internetin doğru kullanılmasıyla alakalı yayınlar yapılması	1	1,25
Sitelerde açılan yan pencerelere sınırlandırma getirilmesi	1	1,25
Yer sıkıntısı nedeniyle kapatılan bilgisayar sınıfların tekrar açılması	1	1,25
TOPLAM	**80**	**100**

Tablo 6 incelendiğinde, öğretmenler tarafından internetin daha güvenli ve etkin hale gerilmesi isi için en çok internet erişimin engellenmesi ve sınırlandırılması önerilmektedir. İkinci sırada güvenli internet paketinin kullanılması ve ondan sonra ki öneri ise öğrenci ve velilerin internet konusunda eğitilmesi şeklindedir. Diğer öneriler ise sırasıyla ailelerin ilgili olması, olumsuz içeriklerin devlet tarafından engellenmesi, şifre konulması, ailelerin bilinçlendirilmesi, bilgisayarın ortak yaşam alanında olması, sosyal ağların etkili kullanımın öğretilmesi ve takibi, aile ile iletişim, cep telefonların internet paketinin yapılmaması, internet kafelerin etkin bir şekilde denetlenmesi, ortaya çıkabilecek sorunlar hakkında çocuklarda farkındalık oluşturulması, bilgisayar derslerinin daha etkin işlenmesi, evde bilgisayar bulundurmamak, internet tarayıcısının "geçmiş" sekmesinin kontrol edilmesi, okullarda araştırmalarda yararlanabilecekleri öğrenci kullanımına açık bilgisayar odaları kurulmalı, öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmesi, televizyonda internetin doğru kullanılmasıyla alakalı yayınlar yapılması, sitelerde açılan yan pencerelere sınırlandırma getirilmesi ve yer sıkıntısı nedeniyle kapatılan bilgisayar sınıfların tekrar açılmasıdır. Dile getirilen öneriler genel olarak internet ortamının güvenli hale getirilmesi, çocukların, ailelerin doğru bilgisayar ve internet kullanımı konusunda bilinçlendirilmesi, İnternet kullanım ortam ve araçlarının kontrol edilmesi ve okul ile

öğretmenlerin bu konuda rehber olması gibi başlıklar altında ifade edilebilecek önerilerden oluştuğu söylenebilir. Verilen cevaplar içerinde en çok yapılan öneriler ile alakalı örnekler aşağıda verilmiştir.

"Okulda öğrencilere ne kadar eğitim verseniz de (konuyla ilgili) evde kontrol edilmediklerinde, sonuca ulaşılamaz. Çünkü internet çok geniş ve çekici bir dünya. Teknik olarak filtre sisteminin haricinde, ailelere birkaç tavsiyemiz oluyor. Bilgisayar oturma odanızda olmalı. Çocuğun sosyal medya hesaplarının şifrelerini mutlaka bilmelisiniz. Gelişimlerini olumsuz etkileyecek sitelerine girmelerine ASLA izin vermeyin. Kontrolü elden bırakmayın. İnternet kullanımı, belirleyeceğiniz saatlerin dışına çıkmasın. "Geçmiş" sekmesini sürekli kontrol edin. Böylece hangi sitelere girdiğini görmüş olursunuz. Telefonuna internet paketi almayın. Not: yaşadığım çevre çok göç alan, eğitim seviyesi düşük bir çevre. Bundan dolayı başkalarına göre "abartılı" gelebilecek önlemler bana normal geliyor. Teşekkürler."

"Öğrencilerimizden önce velilerimize gerekli bilgilendirmeler yapılmalıdır.(interneti ne kadar kullanmalıyız?) Evlerde veliler tarafından rehberlik yapılabilir. Bazı sitelere karşı sınırlama uygulanabilir. Sitelerde açılan yan pencerelere sınırlama getirilmelidir."

"Öncelikli olarak güvenli kullanım, tehlikeli sitelere eğilim engellenmeli. Daha sonra onunla birlikte internet kullanılmalı nelerin tehlikeli olabileceği anlatılmalı. Sosyal ağların kullanılmalı önlenmeli. Etkili kullanım için nasıl yapılacağı nelerin nasıl aranacağı gösterilmeli. Hangi sitelerin öğrenim için seçileceği gösterilmeli. Her gün internete girebilir ama sırf oyun için değil kontrollü kullanmalı ödevler için oyun için kısıtlama olmalı. Tamamen engellemek çözüm olmaz. Engellenirse eninde sonunda o engellenen şeye ulaşmaya çalışır. Buda hoşuna giderse o sitelere girmeye devam eder. Kontrollü erişim daha uygundur."

"MEB'in filtrelemesi bunu bir ölçüde sağlıyor. Bilişim dersleri daha iyi ve etkin bir şekilde işlenmeli. Yer sorunlarından dolayı kapanan bilişim sınıfları tekrar açılmalı. Bu konuda öğretmenlere hizmet içi eğitimler verilebilir."

"İnternet mutlaka ebeveynin kontrolünde ve şifreli olmalı. Çocuklar her istediği zaman her yerden internete ulaşmamalı. Güvenli internet uygulaması olmalı. Eğitim amaçlı kullanım özendirilmeli. Güvenilir site sayısı artırılmalıdır. Sakıncalı sitelere ulaşım zorlaştırılmalı. Cep telefonlarının internet paketi olmamalı. Çocuklarının sosyal paylaşım sitelerindeki hesapları sık sık kontrol edilmeli."

"Güvenli internet uygulaması güzel bir uygulama Devletin (MEB) ve okulların daha etkin bir şekilde konuya eğilerek, gerekli eğitimleri de düzgün bir şekilde vererek konuya asılması gerekir. Türk Telekom da benzer uygulamalara gidebilir. Birebir veli görüşmeleri yaparak en azından okul özelinde bu konuyu çözebiliriz."

SONUÇ

2010 yılında ülkemizde "Avrupa Çevrimiçi Çocuklar" projesi kapsamında Ortadoğu Teknik Üniversitesinden (ODTÜ) araştırmacıların Türkiye genelinde 9-16 yaş aralığındaki 1018 çocuk ve ebeveynleriyle gerçekleştirmiş olduğu çalışma sonucunda çocukların %40'nın kendine ait bilgisayara,%39'nun diğer aile üyeleriyle birlikte bilgisayar kullanımına sahip olduğu görülmüştür. Çocukların neredeyse % 80'nin bilgisayar kullanıcısı olmasına rağmen ebeveynlerin sadece %29'nun internet kullanıcısı olduğu görülmüştür (Eu Kids, 2014).

Bilişim teknolojilerin gelişimiyle insan yaşamına giren bilgisayar ve internetin sağlamış olduğu elektronik ya da dijital dünya, bugün kendisine ait nesillere sahip olacak duruma gelmiştir. Dijital yerliler olarak ifade edilen bu nesil, yaşamları içerisinde dijital dünyanın sağlamış oldukları imkanları çok fazla ve bu nedenle kullanmaktadır dijital vatandaşlık kavramı giderek önem kazanmaktadır.

Dijital dünyanın yerlisi olan çocuklarına göre bilgisayar ve internet kullanımı noktasında daha yetersiz olan ebeveynleri, Web'in çocukları için yeni eğitim fırsatları sunan heyecan verici bir dünya olduklarını düşündükleri için ilk başta evlerinde Internet bağlantısı olmasına sıcak bakmışlardır. Ancak çoğu ebeveyn, çocuklarının Internet'i ev ödevleri veya araştırma için kullanmadığını fark etmiştir. Bunun yerine, çocuklar arkadaşlarıyla anlık ileti gönderip alarak, çevrimiçi oyunlar oynayarak veya sohbet odalarında yabancılarla

konuşarak saatler geçirmeye başlamıştır. İnternet bağlantılı bilgisayarları olan bu çocuk ya da gençlerin genellikle ne yaptıkları da denetim altında değildir. Burada ailenin çocuklarıyla yakın ilişki içinde olması ve anne-babaların da bilgisayar kullanımını bilmesi büyük önem taşımaktadır. Çünkü bütün dünyada kabul gören yaklaşım, en iyi denetimin ailede gerçekleşeceği şeklindedir. Çocuklara doğru kuralları öğretmek de, başta anne-babaya düşmektedir (Yalçın, 2006). Bu da, anne ve babaların bilgisayar okuryazarı ve internet kullanımı hakkında bilgisi olmasının gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır (Tuncer,2000).

Ancak sosyal bilgiler öğretmenlerini de içinde barındıran dijital göçmenler, teknik açıdan kendilerinden daha iyi kullanım becerisine sahip dijital yerlilerin kullanım yeterlikleri ile haklarını da şekillendirmekle yükümlüdür (Prensky,2001). Bu durumla ilgili Prensky (2005) öğretmenlerin artık 20.yy bilgi ve eğitimlerini vermeye çalıştıkları dijital yerlilerden oluşan 21.yy. öğrencilerine yeterli rehberliği yapamayacaklarını belirtmektedir. Çünkü gelişen dünyamızda sadece öğrenciler değişmemiş, araçlar, gerekli yaşamsal beceriler ve bilginin kendisi de değişmiş durumdadır (Akt. Bilgiç, Duman ve Seferoğlu, 2011). Ancak öğrencileri yaşama hazırlayan sosyal bilgiler öğretmenliği, internet ortamındaki yaşamsal becerileri de kazandırma açısından ayrı bir durumdadır. Bu açıdan çocukların bilgisayar ve internet kullanımlarından kaynaklanan sorunlarının neler olduğu hakkında ülkemizde vatandaşlık eğitimini ve mevcut öğretim programı içerisinde bilim, teknoloji ve toplum öğretim alanının eğitimini gerçekleştiren ve de gelecekte dijital vatandaşlık eğitimi gerçekleştirecek olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin tespit ve önerileri önemlidir. Sosyal bilgilerin "dijital sosyal bilgiler" eğitimine hazırlık durumlarını belirlemeye yönelik sorular yöneltilerek, onların gözünden öğretmen yeterlikleri, yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri tespit edilmiştir.

- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin hiçbirisi lisans eğitimi sırasında bu konuyla ilgili eğitim almadığını belirmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenliği, dışında lisans eğitimi almış olanlarda bu konuda eğitim almadığını belirtmiştir. Bunun yanında 2'si seminer ve 1'si hizmet içi eğitim yoluyla 3 kişi eğitim aldıklarını ancak yetersiz olduğunu belirtmiştir.

- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tamamı çocukların bilgisayar ve internet kaynaklı sorunlar yaşadıklarına şahit olduklarını belirtmiştir. Öğretmenlerin en çok şahit olduğu sorunlar; derslere ilgisizlik, aile ve çevreyle iletişim bozuklukları, argo ve küfürlü konuşma sorunlarıdır. Bunların dışında ev ve okuldan kaçarak internet kafeye gitmek, bilinçsiz ve aşırı internet kullanımı, internet ve oyun bağımlılığı, saldırganlık ve şiddet eğilimi, kontrolsüz internet kullanımı, davranış ve uyum sorunları, ders dışı kullanım, kişilik bozuklukları, konuşma ve yazı dilinde bozulma, pornografik sitelerine erişim, İnternette gördükleri hayatlara özenme, değerlerin kaybı, yanlış arkadaş seçimi, hırsızlık yapma, evden kaçma ve yalan söyleme sorunlarıyla karşılaşıldığı ifade edilmiştir.

- Lisans eğitimleri sırasında rehberlik konusunda hiçbir eğitim almadıklarını beyan eden; Sosyal bilgiler öğretmenlerin yaklaşık üçte ikisi öğrencilere rehberlik konusunda kendilerini yetersiz gördüklerini belirtmiştir. Yetersiz olduğunu belirten öğretmenlerin geneli bu konuda eğitiminin olmadığını ve bu konuda rehber öğretmenlerinin öğrencilerle ilgilenmesi gerektiğini ifade etmektedirler. Kendisini yeterli olarak ifade eden öğretmenlerin ifadeleri ışığında aile ile ilişki ve ailenin çocukla ilgilenmesi ve de öğrencinin öğretmen ve okulla bir duygusal bağının kurulması ile sorunların çözüleceğini ifade etmiştir. Öğretmenlerin vermiş olduğu cevaplar, 2'si genel ifadeler, 3'ü sadece öneriler ve 7'si yaptıkları rehberlik uygulamaları ve önerilerinin ifade edilmesi şeklindedir.

- Öğretmenlerin çoğunluğu aile iletişimin gerçekleştirilemediği ve kendisinin yetersiz olduğu beyan etmiştir. Bu noktada aile ile sağlıklı iletişimin sağlanamıyor olması ve bu konuda eğitim almamış oldukları

cevaplarını vermektedirler. Yeterli olduğunu ifade eden öğretmenler ise aile ile iyi iletişim kurulması ailenin çocuğa rol model olarak ilgilenmesi gerektiği cevaplarını verdikleri görülmüştür. Bütün verilerin analizi sonucunda aileye rehberlik yapılabilirliğin artması için öğretmen aile ve aile çocuk ilişkilerinin sağlıklı bir halde olması gerektiği veriler ışığında görülmektedir.

• Öğretmenler tarafından internetin daha güvenli ve etkin hale getirilmesi isi için en çok internet erişimin engellenmesi ve sınırlandırılması, güvenli internet paketinin kullanılması, öğrenci ve velilerin internet konusunda eğitilmesi şeklindedir. Öğretmenlerce getirilen öneriler genel olarak internet ortamının güvenli hale getirilmesi, çocuklar ile ailelerin doğru bilgisayar ve internet kullanımı konusunda bilinçlendirilmesi, İnternet kullanım ortam ve araçlarının kontrol edilmesi ve okul ile öğretmenlerin bu konuda rehber olması gibi başlıklar altında ifade edilebilecek öneriler biçimindedir.

ÖNERİLER

Araştırma da elde edilen bulgular doğrultusunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin internet kullanımı konusunda dijital vatandaşlık bağlamında yeterli eğitimi almadıkları/bilgi sahibi olmadıkları görülmüştür. Bu kapsamda gerek lisans eğitimi sırasında sosyal bilgiler öğretmen adaylarına gerekse hizmet içindeki öğretmenlere dijital vatandaşlık öğretimini gerçekleştirebilecekleri yeterlikleri sağlayan eğitim verilmesi önerilebilir. Ayrıca sosyal bilgiler dersi öğretim programları içerisinde dijital vatandaşlık kapsamında sanal ortamda yaşanılan sorunlar, hak ve sorumlulukları kazandırmaya yönelik konuların eklenmesi de önerilebilir.

KAYNAKLAR

Aydın, İ.,(2013*). Çocuk, İnternet ve Etik.* Gençlik Araştırmaları Dergisi. 1(2), Ankara: Gençlik ve Spor Bakanlığı.

Bilgiç, H. G., Duman, D., Seferoğlu S.S.,(2011), *Dijital Yerlilerin Özellikleri ve Çevrim içi Ortamların Tasarlanmasındaki Etkileri.* XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, İnönü Üniversitesi, Malatya.

Büyüköztürk, Ş. ,Kılıç Çakmak, E. , Akgün, Ö.E. , Karadeniz, Ş., Demirel, F. , (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri.* Ankara:Pegem Akademi Yayınları.

Çelen, F. K. , Çelik, A. , ve Seferoğlu, S. S. ,(2011). *Çocukların İnternet Kullanımları ve Onları Bekleyen Çevrim-İçi Riskler.* XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, İnönü Üniversitesi, Malatya.

Gall, M.D.,Borg, W. R. Ve Gall, J. P. (1996). *Educational research an introduction* (6.baskı). USA: Longman Publisher.

Karaduman, H. ve Öztürk, C.,(2014). *Sosyal Bilgiler Dersinde Dijital Vatandaşlığa Dayalı Etkinliklerin Öğrencilerin Dijital Vatandaşlık Tutumlarına Etkisi ve Dijital Vatandaşlık Anlayışlarına Yansımaları,* Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi,s.s:38-78.

MEB, (2005). *Sosyal Bilgiler Dersi 4.-5. Sınıf Programı.* Talim Terbiye Kurulu.

Prensky, M. (2001). *Digital Natives, Digital Immigrants.* On the Horizon, 9 (5), ss:1-6.

Prensky, M. (2005). *Listen to the natives.* Educational Leadership: Learning in the Digital. 63 (4), 8-13.

Smith, R. M. (2002). *Modern citizenship.* Isın, E. F. ve Turner, B. S. (Ed.), Handbook of citizenship studies (p. 105–115). London: Sage.

TUİK, Türkiye İstatistik Kurumu,(2013), *06-15 Yaş Grubu Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanımı Ve Medya.*

Türnüklü, A.,(2000). *Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme.* Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 24, ss:543-559.

Yalçın, N.(2006). *İnterneti Doğru Kullanıyor muyuz? İnternet Bağımlısı mıyız? Çocuklarımız ve Gençlerimiz Risk Altında mı ?* IV. Bilgi Teknolojileri Kongresi Akademik Bilişim Bildirileri, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.

EU Kids, (2014). *Eu Kids Online III,* http://eukidsonline.metu.edu.tr/ adresinden 5 Haziran 2015 alınmıştır.

View publication stats